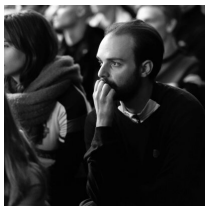

Arslanbob: The Healing Forest

SAODAT ISMAILOVA

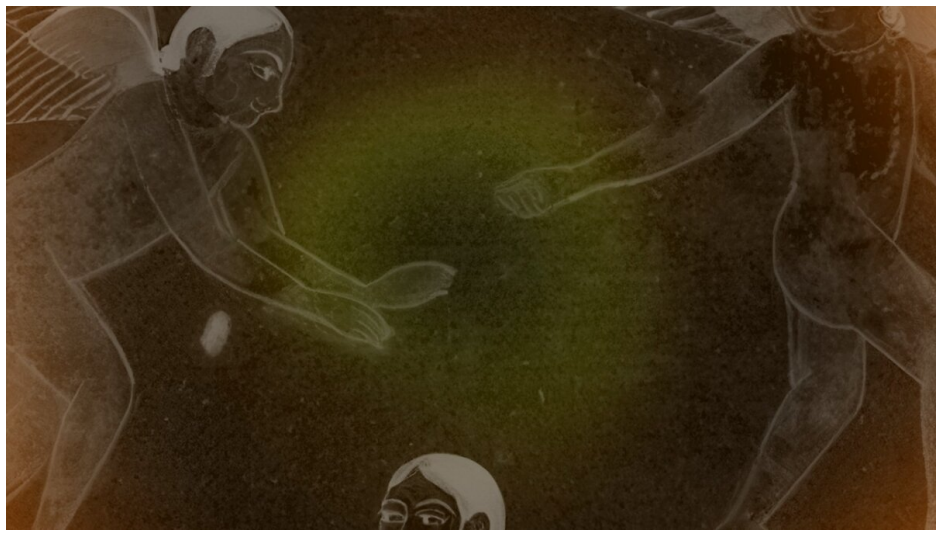
Een avond in het bos

Elie Agniel

Gezien op 20 mei 2025

Begijnenbosdal, Brussel, in het kader van Kunstenfestivaldesarts 2025

Filmmaker Saodat Ismailova verbindt het Brusselse Begijnbosdal met het eeuwenoude walnotenbos van Arslanbob in Kirgizië. De filmbeelden werken als een herinneringsmachine die het Sovjetverleden laat opdoemen als een nachtmerrie. De bijhorende performance maakt het dan wel tot theater, maar lijkt vooral een stilistisch verlengstuk – eerder een afleiding dan een verdieping.

24 MEI 2025

Gelukkig is het nog licht wanneer aan de rand van het begijnenbosdal performer Muthor Asrorov in een kleurrijk gewaad verschijnt. Hij wenkt het publiek zonder woorden dieper het bos in. Het duurt even voor het publiek door heeft dat deze wandeling deel uitmaakt van de performance. De gesprekken verstommen maar geleidelijk.

Asrorov stopt geregeld, zoekt naar de bron van vogelgekwetter of kijkt naar een jong boompje in de laatste zonnenstralen. Op de achtergrond weerklinkt de ring van Brussel, om de tien minuten daveret het hele bos door een landend vliegtuig: de luchthaven van Zaventem ligt hier om de hoek.

Her en der verlichtte regisseur Saodat Ismailova het bos met zonsondergangsoranje tl-buizen. Gifpaarse en fluoblauwe spots lichten elders het bladerdek langs het wandelpad uit. Een koppel toeschouwers wijst met kreetjes van verrassing naar ongewone fenomenen zoals de verschijningen van een vrouw, de performer Durdona Tilavova, diep in het bos, ver van ons. Haar mysterieuze aanwezigheid bevestigt dat we dat we in een collectieve trip verzeilden.

De wandeling leidt naar het werkelijke speelveld voor de voorstelling. Zo'n dertig matten, bezaaid met walnoten, liggen er kriskras tussen de bomen. Tussen twee paar bomen werden lakens opgespannen. Ze wapperen wat in de wind terwijl twee krachtige projectoren er parallel twee films op laten afspelen.

Asrorov maant ons aan om te gaan zitten, haalt wat takken weg uit een hoek en plooit daar een groot tapijt uit. De twee films tonen beelden en laten geluiden

horen van een ander bos, wellicht het Arslanbob-bos waar het stuk naar vernoemd is. Er is een man in een wit pak te zien die een desolate indruk maakt zoals hij verloren om zich heen kijkt. Vervolgens gaat hij liggen en valt in slaap. Ook Asrorov legt zich neer op zijn dik tapijt en valt in slaap.

Het Arslanbob-bos is nauw verbonden met hun Sovjet-verleden en staat symbool voor de solidariteit.

Het Arslanbob-bos in Kirgizië is een oeroud walnotenbos. Vele mythes vonden er hun oorsprong. Het leger van Alexander de Grote zou er op magische wijze genezen zijn na een veldslag. Jonge kinderen uit de buurt moeten hun ouders echter beloven er nooit te blijven overnachten, uit vrees dat het bos slechte geesten of de ergste angsten zou uitlokken. Daar is iets van aan: een notenboom stoot meer koostofdioxide uit dan zuurstof. Dat veroorzaakt hallucinaties bij langdurig verblijf in het bos.

Ook vandaag is het bos nog steeds een belangrijke plek voor Kirgiziërs. Het Arslanbob-bos is nauw verbonden met hun Sovjet-verleden en staat symbool voor de solidariteit, voor een tijd waarin de velden en de bossen van iedereen waren. Nu zou het bos voor grote delen geprivatiseerd zijn door een Duitse onderneming terwijl een groot deel van de Kirgiziërs in armoede leeft. Na wat eigen onderzoek ontdekte ik zonder veel verrassing dat meer dan 61% van hen het uiteenvallen van de Sovjet-Unie betreurt – toegegeven, volgens het Amerikaans onderzoeksbureau Gallup uit 2013.

Ismailova doet al enige tijd filmisch onderzoek naar het bos. In opdracht van Kunstenfestivaldesarts herwerkte zij dat tot een performatief project. Het eerste deel van 'Arslanbob: The Healing Forest' moet de toeschouwers in de juiste sfeer brengen om zachtjes af te zakken in de droomwereld van het tweede deel, waarin de twee filmbeelden de koortsdromen simuleren die ontstaan tijdens een nacht in het notenbos. Af en toe betreft Asrorov die beelden op het bos waar we ons echt bevinden als hij woelt op het tapijt of rechtstaat en de handelingen van figuren in de film nadoet.

De boodschap van 'Arslanbob: The Healing Forest' blijkt al snel door de suggestieve beeldkeuze en associatieve montage heen en weer tussen de twee schermen. Ismailova past namelijk het Kuleshov effect toe: Lev Kuleshov toonde in de jaren 1910 en 1920 aan dat mensen meer betekenis toekennen aan een beeld als het parallel met een ander getoond wordt. Zie je eerst een bord soep en vervolgens een man met een neutrale uitdrukking dan ga je toch vermoeden dat de man honger heeft. Als je eerst een doodskest had gezien dan zou je denken dat diezelfde man verdriet heeft.

In Saodat's trip doen archiefbeelden van velden, vlasplukkers, landmeters en uitgedroogde woestijnen ons zo wenende of boze gezichten zien. Krakende schommels die doen denken aan horrorfilms worden tegenover beelden van lange rijen wachtende mensen met bonte hoeden of een geweldadige onderdrukt protest geplaatst. De lange rij wachtende mensen lijkt daardoor onderdrukt, hoewel niets daar objectief naar wijst.

De beelden moeten als een nachtmerrie het romantisch idee doorprikken dat het vroeger beter was. Het einde van de film lijkt zelfs voorzichtig positiever en wisselt experimentele filmbeelden met fragmenten van een rij dansende

vrouwen in een musicalsetting, de flikkering van VHS-tapes, glimlachende gezichten en een eerste kleuropname van vliegende meeuwen. Suggereert Ismailova dat het dan nu beter is onder een democratisch kapitalisme?

De werkelijkheid transformeerde hier heel even het theater zelf.

Een film in een bos, midden in de nacht was best wel de verplaatsing waard. Toch geraakte ik nooit echt in een trip: ik kon te weinig meevoelen omdat dit bos bij zonsondergang nog niet geloofwaardig het mythische woud oproept. De verschijningen van Tilavova komen ook wat onhandig over. Dat is al helemaal zo aan het einde van de voorstelling. Samen met Asrorov wil ze ons dan laten geloven dat ze onder het luid gesis van een rookmachine verdwijnt. Het is echter nog te licht, zodat de spelers diep het bos in moeten lopen om onzichtbaar te worden. Daardoor komen ze ook te laat voor het applaus. Goed theater transformeert de werkelijkheid om er iets over te vertellen. De performances van Tilavova en Asrorov beelden de droom uit zonder meer toe te voegen dan een symbolische sfeer en leiden daardoor zelfs af van de filmbeelden.

Net voor het einde van de film gebeurt toch iets onverwacht boeiends. De beelden tonen een hevige brand. Net op dat moment duiken op een heuvel in het Begijnbosdal drie nietsvermoedende, pubers op mountainbikes op. Als een groepje wilde herten blijven ze even stokstijf staan, kijken naar wat er in hun bos gebeurt, en racen er dan vandoor. Het bos voelt plots echt, meer dan een speelveld voor een theaterstuk. De werkelijkheid transformeerde hier heel even het theater zelf.